

Statistiske forskjeller i Norden

Norge kommer dårligst ut når det gjelder andel kariesfrie 18-åringer og dekning av oralkirurger per innbygger. Vi ligger derimot godt an når det gjelder antall kariesfrie fem- og tolvåringer og tannløshet blant 65–74-åringer.

Dette er noen av forskjellene mellom de nordiske landene som vises i rapporten om felles nordiske kvalitetsindikatorer i tannhelsetjenesten, og som kan være til ettertanke.

Å måle kvalitet er vanskelig. Det er heller ikke lett å sammenligne tannhelse mellom land. En måler ikke de samme dataene og ikke på samme måte. Som det første landet i Norden har Norge utviklet kvalitetsindikatorer for tannhelsetjenesten. Det er i dag ni godkjente indikatorer. Nå er også nordiske indikatorer under utvikling.

En gruppe representanter fra Norge, Finland, Sverige, Danmark, Island og Færøyene har arbeidet med dette i tre år. Høsten 2010 kom den første rapporten. Den forsøker å gi helhetsbilde av tannhelsetjenester og tannhelsestatistikk i de nordiske landene. Arbeidet er initiert og delvis finansiert av Nordisk Ministerråd.

Helsedirektoratet representerer Norge i arbeidet, først ved Jørgen Undertun og nå ved Maren Mathiesen Wilberg, som også vil være prosjekt-koordinator for arbeidet i neste periode.

De viktigste forskjellene

Noen av de største forskjellene mellom landene som kommer frem i rapporten er:

- Andel kariesfrie: Norge ligger godt an når det gjelder 5- og 12 åringer, men dårligst når det gjelder 18-åringer.
- Andel tannløse 65–74-åringer i Norge er svært lav i forhold til de andre landene (Sverige og Færøyene har ikke levert data).
- Norge har dårligst dekning av oralkirurger per innbygger
- Norge har nest flest antall innbyggere per tannpleier, etter Island
- Norge har nest best dekning av kjeveortoper per innbyggere
- På kostnadssiden (totale offentlige og private tannhelsekostnader per innbygger, samt kun for det offentlige), ligger Norge midt på treet.

Femten nordiske indikatorer

Forutsetningen for tolv av de kvalitetsindikatorerne som er valgt, er at det skal finnes data i minst tre nordiske land. De siste tre er indikatorer for fremtiden:

Strukturindikatorer. Antall innbyggere per tannhelsepersonell under pensjonsalder, antall innbyggere per arbeidende tannhelsepersonell under pensjonsalder, antall tannleger under pensjonsalder per tannhelsepersonell samt tannhelsekostnader per innbygger.)

Prosessindikatorer. Andel av befolkningen som har søkt tannhelsetjenesten innenfor et år, daglig tann-

børsting – mer enn én gang per dag, inntak av sukkerholdige leskedrikker.

Resultatindikatorer. Andel kariesfrie barn og ungdom, kariesforekomst gjennomsnittlig MNFT, SiC-indeks (significant Caries index), andel tannløse 65–74-åringer, og andel 65- til 74-åringer med god tyggeevne, dvs. minst 20 tenner i munnen.

Potensielle kvalitetsindikatorer. Andel av befolkningen som går regelmessig til tannlegen, selvopplevd tannhelse og selvopplevd tyggeevne.

Gruppen synes også det vil være viktig å utvikle indikatorer for å kunne sammenligne tilgang til tannhelsetjenester, pasienttilfredsstillelse, periodontiske sykdommer, utbredelsen av kjeveortopedisk behandling, resultatet av rotbehandling og forekomsten av erosjon.

Arbeidet med nordiske indikatorer

Maren Mathiesen Wilberg i Helsedirektoratet forteller at samarbeidet fortsetter. Arbeidet har skapt og skaper mulighet for:

- å synliggjøre likheter og ulikheter innen munnhelse og organisering av tannhelsetjenester i de nordiske landene
- benchmarking i et nordisk perspektiv
- en felles nordisk profilering i europeisk sammenheng
- å lære av hverandre
- å få frem kreative forslag for det videre arbeidet
- at hvert land skal etterstrebe utvikling av indikatorer som det kan

- rapporteres på i et fremtidig nordisk samarbeid
- et kontaktnett som fremmer kommende nordisk samarbeid på området
- spørsmål som leder till en konstruktiv diskusjon og bidrar til å fremme utviklingen.

Rapporten heter «A Nordic Project of Quality Indicators for Oral Health Care» og finnes på adressen www.thl.fi

Mer om nasjonale og nordiske kvalitetsindikatorer finnes på Helsedirektoratets sider:

<http://www.helsedirektoratet.no/tannhelse/tannhelsepersonell/>

kvalitetsmaling/nordisk_samarbeid_med_kvalitetsindikatorer_for_tannhelsetjenesten_753814

Kristin Aksnes

Tabell 1. Grunnlagsinformasjon.

	Norge 2008	Sverige 2008	Danmark 2010	Finland 2008	Island 2009	Færøyene 2010
Antall innbyggere	4 799 252	9 256 347	5 534 738	5 326 109	319 368	48 650
Godkjente tannleger	5 927	11 044	5 559	4 110	306	45
Godkjente tannpleiere	1 308	4 558	2 068	1 754	36	17
Godkjente spesialiter	587	1 063	229	653	45	2
Godkjente kjeveortoped	253	315	168	167	13	1
Godkjente oralkirurger	74	168	61	80	5	1
Antall innbyggere per tannlege	1 025	838	995	1 296	1 044	1 257
Antall innbyggere per tannpleier	3 809	2 031	2 076	3 037	8 871	2 723
Antall innbyggere per spesialist	10 641	8 774	24 169	8 156	7 097	24 503
Antall innbyggere per kjeveortoped	26 962	29 385	32 944	31 893	24 567	49 006
Antall innbyggere per oralkirurg	95 985	55 097	90 733	66 576	63 874	49 006

Tabell 2. Et utdrag av noen av de statistiske forskjellene mellom landene, i prosent.

	Norge	Sverige	Danmark	Finland	Island	Færøyene
Antall kariesfrie 12-åring i prosent	48,00	61,00	69,00	42,00	34,00	47,00
Andel tannløse 65- til 74-åring i prosent	7,00		18,00	36,00	33,00	35,00
Antall barn som besøker tannhelsetjenesten innen et år	70,00		77,00	77,00	61,00	75,00
Antall voksne som besøker tannlege i løpet av et år	76,00	56,00	64,00	50,00		

Tabell 3. Kariesfrie barn og ungdom (i prosent). (5/6 years: $d_3mft - 12, 15, 17/18/19$ år: D_3MFT)

Land	Danmark 2009	Færøyene 2007	Finland 2003	Island 2005	Norge 2008	Sverige 2008
	5 år = 84	5 år = 59	5 år = 53	6 år = 58	5 år = 79	6 år = 74
	12 år = 69	12 år = 47	12 år = 42	12 år = 34	12 år = 48	12 år = 61
	15 år = 47	15 år = 22	17 år = 20	15 år = 20	18 år = 16	19 år = 30
	18 år = 32					

Ytterligere nasjonal statistikk og informasjon om kilder m.m. kan leses i sin helhet i rapporten.